

**О. Д. ЗИНЮК, Г. М. КОТЕРЛИН, Р. Р. РОМАНЮК (УКРАЇНА, ЛЬВІВ)
 НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ
 СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

*Західний науковий центр НАН України і МОН України
 79007, вул. Матейка, 4, Львів, Україна; zncnan@mail.lviv.ua*

The role of scientific and educational potential for formation of ecological knowledge and competences in the conditions of reform of the economy is considered. The structure, problems and dynamics of formation of scientific and educational potential of the Western region of Ukraine on ecology, its importance for nature conservation activity are researched. The tendencies of influence of personnel potential on the ecological component of sustainable development and increase of ecological consciousness of the population are analyzed.

Розглянуто роль науково-освітнього потенціалу для формування екологічних знань і компетенцій в умовах реформування економіки. Досліджується структура, проблеми та динаміка формування науково-освітнього потенціалу Західного регіону України з екології, його значення для природоохоронної діяльності. Проаналізовано тенденції впливу кадрового потенціалу на екологічну складову сталого розвитку та підвищення екологічної свідомості населення.

Екологічні проблеми нині мають глобальний характер. У проекті Концепції сталого розвитку України (2001 р.) вказано, що «їх виникнення пояснюється багаторічним споживацьким ставленням суспільства до природи, незнанням та руйнуванням народних традицій раціонального природо-користування, недооцінкою екологічних знань у системі освіти, низьким рівнем впровадження в практику досягнень науки, слабким матеріально-технічним та методичним забезпеченням наукових досліджень та освітнього процесу».

Підготовка фахівців до еколого-просвітницької діяльності, формування екологічної культури є пріоритетами освіти та способом реалізації положень Закону України «Про освіту» (2017 р.), Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року (2007 р.), Проекту Концепції сталого розвитку України та Указу Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”». Звертаємо увагу на те, що «Екологічні знання є обов'язковою кваліфікаційною вимогою для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів та призводить до впливу на стан навколишнього природного середовища» (ст. 7 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991 р.).

Науково-освітній потенціал формує знання, які дозволяють долати обмеженість природних ресурсів, підвищувати ефективність виробництв задля економії цих ресурсів. Розглядаючи динаміку науково-освітнього потенціалу (екологічна компонента) у Західному регіоні України, можемо відзначити тенденцію до зниження попиту на спеціалістів-екологів, ріст якого спостерігався 5-7 років тому. В умовах запровадження нових шкідливих виробництв на тлі застарілих технологій лише заходів, що забезпечують екологічну безпеку, недостатньо. Потрібні професійні кадри і екологічна пропаганда, починаючи з дитячого віку.

Підготовка еколого-просвітницьких кадрів, які б забезпечували техногенно-екологічну безпеку, сприяли економії енергетичних та матеріальних ресурсів, проводили роз'яснювальну роботу та інформували населення про необхідність бережного ставлення до довкілля, є актуальною нині як ніколи. Однак розуміння цієї проблеми на державному рівні є недостатнім. Впродовж останніх років у західному регіоні зменшується держане замовлення на підготовку фахівців за спеціальністю «Екологія» – 366 місць у 2016 р.; 358 у 2017 р. та 332 у 2018 р. За такого підходу важко виконати умову запобігання екологічним катастрофам на Землі – сформуванню «критичну масу» людей, які усвідомлюють наявність загрози, знають шляхи її запобігання і готові до адекватних дій.

Підготовка висококваліфікованих наукових кадрів із зазначеної спеціальності проводиться у регіоні на досить високому рівні: діє три спецради за спеціальністю 03.00.16 – «Екологія» та дві спецради за спеціальністю 21.06.01 – «Екологічна безпека». У 2017 р. науковцями регіону захищено три докторських та 24 кандидатські дисертації, що посилює науковий потенціал як закладів вищої освіти, наукових інститутів, так і органів державної влади, місцевого самоврядування, де потрібні наукові кадри вищої кваліфікації.